

nál bizony működött? S úgy tetszik a Vépi Énekeskönyv írójánál, még a laikus Mesterházi Miklós iskolamesternél 1731-ben is jelen volt.

Sok gondolatot vet föl a Kenyeri Énekeskönyvben érzékelhető cseh-szlovák hatás. A 18. század elején vagyunk, s a népi-félnépi-kántorok, énekmesterek szerepe köztudott volt. Köztudott volt továbbá, hogy több helyen is megfordultak, a meghirdetett kántori állásokra tetszés szerint pályázhattak, akár idegen országból, így Ausztriából, vagy Morvaföldről is. (Jászsószentgyörgy híres kántora volt, s még én is találkoztam vele, Szmétana Lajos, neve után morva eredetű család fia.) Sokért nem adnám, ha tudnám, személy szerint ki lehetett a Kenyeri Énekeskönyv szerzője. Valóban a Dunántúl, netán a Felvidék szülöttje, vagy széles e haza valamely más tájáról való, esetleg határainkon túlról, mint Szmétana Lajos őse. A többi közölt ének eleddig ismeretlen. Az „Oh én keseredett Anya...” kezdetű Mária-siralom változatát ugyan már közöltem az Új Írásban (1979. 6.), de innét sem hagyhatom ki, lévén annak szép változata. A Húsvéti-énekeinkre hivatkozásokat, eredetjelzéseket nem találtam. Remélem, ha az olvasók közül valaki rájuk ismer, netán találkozott velük, jelzi nekünk. Fontos volna számunkra minden új adat. Tóth József Budapestről, szép levél kíséretében juttatta el hozzánk észrevételeit a Vigilia 1999. 4. számában megjelent egyik énekünkkel kapcsolatban. Ezúton is köszönöm neki, és értékes kiegészítésként csatolom a szöveg mellé, hangsúlyozván a kollektív tudás előrelendítő erejét.

Rövidítések: lí: Isten, by: -ban, -ben, Sz.: szent. Mássalhangzó kettőzésnél például: imár: immár; rövid-hosszú magánhangzók ékezezei tetszés szerint, amiképpen az írásban, az ún. helyesírásban sincs semmi közvetkeztesség. Gond kisilabizálni egy-egy szó betűképét-értelmét. Nem is mindig lehet. Erről is szoltam az említett januári számban.

Nagy Büjtre Valo Énekek

Mas Enek

Nota Rozmislajmes (sic!)

Kenyeri Énekeskönyv,
1708, 74-75.

*Jer elmelkedgyünk mi hiv keresztyenek,
melly nagy kint urunk szenvedett érettünk,
születesetül fogva kertben halaliglan,
nem lön nyugodalma.*

*Elsősőr ötet meg csokola,
Judás Sidoknak el árulta
mondván, figyelmezzetek, kit meg csokolandok,
az a kit árulok.*

*Ra rohannának mint éh oroszlányok,
tanyitványjis onnét el futának,
nagy rikojtással Anáshoz vitetek,
mi Idvözétünk.*

*Első órában Pilatus házánál,
vádolák ötet sok csalardsagokkal,
menyeknek Urát meg ostoroznja,
Pilátus meg hagyja.*

*Három orakor mind fel kialtanak,
hogy ez világon éltét nem kívánnák,
de inkább szörnyen hogy meg feszítessék,
menyei Fölség.*

*Hatodik órán az kerszt fát válán,
viselven kinnák miatta meg hala,
ö ruhájából el le vetküztetet,
és meg feszítettet.*

*Szörnyü kinnyában szomjuhozom, monda,
ottan a dühös Sidoknak soksága,
spongyiát vevén méreggel meg tölte,
és nyujta neki.*

*Föl szoval lelkét Atyának ajánlya,
keserü kinnak miatta elhala,
az föld meg indult, napis meg sötétült
e szörnyü dologról.*

*Istenes Joseph pilatushoz méne,
hogy kereszt farol le vétettnék teste
Pilátus semmit ellene nem tartá,
Isten ugy akarta.*

*Az kereszt farol estvélé órában
tanitványjtol le vetetett ottan,
Az ő sz: Anya testét ápolgattya
keserven sirattya.*

*Meg kenek testet drága balsamuūmal,
nagy tisztességgel bé takárák gyolcsban,
uj koporsóban ötet helyheztek,
és el temettették.*

*Sirjunk azért hát mi hív keresztények,
halakat adván az mi Istenünknek,
iszszonyu halalt ki szenvede értünk
mi Idvosságunkert Amen.*

Első

Nota ...ya Matka

*Kenyeri Énekeskönyv,
1708, 87-88.*

Ez éneket „En szomorodott Anyanak halalaért én fiamnak...” kezdettel közöltem az Új Írásban (1979. 6., melyet a Vépi Énekeskönyvben (1731) találtam. A szöveg valójában ugyanaz volna, mégis más a szakaszolása az átcsúszott sorok miatt. Van sor, ami ott hiányzik. Itt hiányzik a Mária-síralmak, jellemző motívuma az ún. együttthalás vágya: (7. sz.) *Miért Anyát fiávol, / meg nem öltél halallal / tekincs arra elmilkedvén, / fiacsámott hogy megölvén, / Refr. / Ott hiányzik az itteni szöveg 3. sz. 1-2. sora és az 5. sz. 3-4. sora. A Vépi Énekeskönyv Mária-síralmának *Salve mundi* az ad notam jelzése, bár áthúzva. Holl Bélának ehhez az énekhez semmi észrevétele nincs, csak egy kérdőjel mutatja ismeretlen eredetét. A Kenyeri-változat nóta jelzése cseh, szlovák dallamot, illetve éneket jelez. A refrén zárójelben lévő része a mi kiegészítésünk.*

*Oh en keseredet Anya, :/
halalaért én Fiamnak.*

*Mellyet én fájdalom nélkül :/
szültem es makula nélkül:
Eo fajdalmj én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.*

*Lattam szerelmes Fiamat :/
szörnyü kinban el epettet.
Lattam testit pögdezéssel:/
illetetett tuvisekkel:
Eo fajdalmi (én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Az ő Sebej fajdalmim :/
mint ő maga érzi érzem.
Szomorkodvan ily nagy kinban :/
az ő keresztit hogy lattam
Eo fajdal(mi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Nincsen senki ki Fiamat :/
velem szánna magzatomat,
Szányatok meg ti Aszszonyok :/
Fajdaloṃal szült rokonyok
Eo (fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Szany meg engemet ekes nap :/
sz: Fiam felül homalyby.
Szany meg engem világosság :/
nagy felhűkkel be borulvan.
Eo fajdalmj (én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Oh tiis keminy kü sziklak :/
fakadozzatok ropogvan.
Szányátok én fájdalommat :/
minden állat kinyaimat
Eo (fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Senki mar Emberek közül :/
velem nem sir ártatlanul,
Oh bűnös mit cselekedtél :/
hoggy Fiamat meg ülettél
(Eo fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Tekincs tuvis kóronára :/
mellyel vagyon koronázva.
Szomjuhozván es kiáltván :/
Lelkit Atyának ajanlya.
Eo (fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Ne hagyj én Szerelmes Atyam :/
az én lelkemet ved hozzád.
En lelkemet ki bocsatom :/
és Sz. Atyamnak ajánlom.
(Eo fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben.)*

*Jesus te szenvedesedert :/
bocsasd meg mi bűneinket.
Hoggy örök tűz ne igissen :/
mencs meg minket Krisztus Amen.
Eo fajdalmi én szevemben
vannak mint egy szép tükörben. Amen.*

Nemely Husveti Enekek

Első

Nota: Wesel se nebeska

Kenyeri Énekeskönyv,
1708, 85.

*Angyali szep Sereg
vigagy és örvendez
minden fele lelkek,
mostan örvendezzettek,
mert az Iñnek Fia,
az halalt meg rontotta,
vitézi nagy erejével
az poklot fel predalta*

*Tekincs' meg oh kereszteny
hogy mi törtint ez földön,
ezt szemlelyed maj nap
mit csudalnak Menyégben,
im a nap is tündoklik,
mezü is meg züldölik,
örvendeznek a Jesusnak,
gyüzedelmes kiralynak
vilag Szabaditojanak.*

*Az madarak szépen
őneki enekülnek,
szüülük és gyümülcs fak
már neki örvendeznek,
vitézségét csudállák,
az ördögöt csufolyák,
meg gyüzöt Krisztus azt mondyák
Jesust így magastallyak
aldgyuk mi is jó voltat Amen*

Mas

Nota (?)

Kenyeri Énekeskönyv, Rígi Uduben meg irta
1708, 88-90. Jeremias szent Profeta,
hogy Krisztus kint halalt szenved,
amint sidok tanácsa lett.

Mert ő köztök úgy szolának,
minyajan agyarkodanak,
ellene szoljunk egy szájal
áracsuk neki hatalommal.

Nem vész el törvény a miat,
bülcesség itt meg áll nyomban,
noha mely e beszid mondgya,
de meg áll prophetak szava.

Kialtassal elejben,
menyünk üssünk meg nyelvunkel,
mert igassággal ellent áll
ne gondollyunk semít azzal.

Élő kényérnek ő magát,
hija és Isten fianak,
szeműnkre hánya bününket,
buntetéssel is fenyeget.

Ellenunk jar mindenekben,
kedvünket ő nem keresi,
nehiz ő rea is néznj,
kemény (fedzü?) természeti.

Ne szenvedgyünk tovább köztünk,
sít keresztre fel feszítsük,
lassuk meg ha Iñ Fia,
ülünk meg szörnyü halallal,

Igy a Jesust fel feszíték
az a gonosz sido népseg,
tovab őt nem szenvedhettek,
minden bun rájok háromlek.

*Urunk Atyához kialta,
tekincs ream te Fiadra,
mint a Barany szeléd vagyok,
túrok szőrnyü gyalazatot.*

*Meg nem becsülték orczámat,
ugy veszik mint akarattyok,
nincs ipség az én testemby
meg gyalaztak szornnyü képpen.*

*A mint a kemény kü szikla
én fejem köztek ál vala,
a nagy kinban nem indula,
kérek tekincs ram Fiadra.*

*Atyam te vagy igaz Biro,
minden ugyemet jól láto,
ezek gonoszsagok mely nagy,
legyen ugy mikint akarod.*

*Ne buntés érdemek szerint,
rajok malasztodat terjezd,
mert nem irtik mit mivelnek,
gondolyák jól cselekesznek.*

*Azért mi is ezen keppen,
bizzunk a nagy Ur Inben,
mindent csendesen szenvedgyünk,
erre segily mi Jesusunk.*

*Bocsassuk meg egy más vitkét,
ugy vesszük Chxtus irdemit,
ha sok boszut el szenvedunk,
ugy lesz Krisztus Udvességunk. Amen.*

Alia

Ad notam jelzés nincs

*Kenyeri Énekeskönyv,
1708, 108-109.*

*Harmad napon mi Teremtünk
fel tamadott Udvözitünk
vigadjunk és örvendezzunk.*

*Kit az Pilatus sidokkal,
Fejedelmekkel papokkal
az halalra kárhoztattak.*

*Aszszonyok hozznak kénetet,
hogy meg kenyék az holt testet,
szánván jesusnak fajdolmat*

*Az kit ti sirvan kerestek,
azt itt immár nem lelitek,
igy felel angyal nekiek.*

*Sietséggel meg terjetez,
galileaban menyetek,
ott meg talályatok ötet*

*Semmit ök nem késüdének
Tanitvanyokhoz menének,
fel tamodott hirdetének*

*Minden Allot örvendezzen,
dicsérvén Jesust szüntelen,
Allellujat énekellyen.*

*Madarak énekellyetek
Teremtönket dicsérjetez,
már együt örvendezzetez.*

*Gyömölcs fák fakadozzatok,
Züdülvén virágozzatok,
ki advan szép virágtokat.*

*Harmat essék a szülőkre,
és kert béli vetesekre
gyömölcs termékenségére.*

*Ti is hegyek örullyetez,
és halmok örvendezzetez,
mezük adgyatok gyömölcszetez.*

*Jesus teiz haláloéért
szent víred ki ontásaért
légy kegyelmes néküink azért.*

*Adgyüink hálat Teremtünknek,
vigasztaló Sz Leleknek,
Jesus Christus meg valtonknak, Amen.*

Mas

Nota Ave Maria Stella

Kenyeri Énekeskönyv,
1708, 86-87.

*Krisztus fel tamada,
örömünk nagy napja
az ördögön kívűl
minden vigad rajta,
Eg.- fuld, Angyalok s Emberek
ékes eneklő madarkák
mar örvendezetek.*

*Oh gyönyörű tavasz
vidamics meg mindent,
mert benned lett váltság
illeszt Krisztus embert,
meztük iletzetek züldben
szep füvek s fák kedves színben
jelt adván örömré Amen.*